

Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı'nda (SEATO) Tayland'ın Statüsü

DOI: 10.26466/opus.912383

*

Süleyman Temiz *

* Dr. Öğr. Üyesi, Iğdır Üniversitesi, İİBF, Iğdır/Türkiye

E-Posta: suleyman.temiz@igdir.edu.tr

ORCID: [0000-0002-4439-4035](https://orcid.org/0000-0002-4439-4035)

Öz

Tayland, komünist baskıyı üzerinde hissetmeye başladığı II. Dünya Savaşı'ndan sonra, küresel anlamda siyasi ve askeri bloklara karşı ilgi duymaya başlamıştır. Bu sayede Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı (SEATO) da Tayland için bir nevi can simidi statüsü kazanmıştır. 1954 yılında kuruluşundan 1977 yılında lağvedilmesine kadarki süreçte Tayland, kendi topraklarını SEATO üyesi ülkelere ve özellikle de Amerika Birleşik Devletleri'ne açmıştır. Bu durum ise bölgede yer alan devletler için Tayland'ı bir Amerikan uydusu seviyesine düşürmüştür. SEATO'nun koruması altında olan en önemli ülke Tayland olmuştur. Bunun nedeni ise komünist istilaya karşı en açık ve korumasız ülke oluşundan kaynaklanmaktadır. Tayland Dışişleri Bakanı olan Thanat Khoman, bu süreçte en önemli figür olarak karşımıza çıkmaktadır. Thanat sayesinde Tayland, komünizmden kendisini kurtarmak için batı eksenli bir politika izlemiştir. Bu politikanın en önemli görünür teşkilatını ise SEATO oluşturmaktadır. Üye olduğu süre zarfında Tayland, SEATO'ya güven konusunda her zaman bir tereddüt yaşamıştır. Bu güven bunalımı ise Tayland iç ve dış siyasetini olumsuz etkilemiştir. Bu çalışmada Tayland'ın SEATO'dan beklentileri ve SEATO politikalarının Tayland'ı nasıl etkilediği ile birlikte, paktın devamı süresince Tayland dış politikasının dönüşümü incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Tayland, ABD, SEATO, Komünizm, Çinlindi.*

The Status of Thailand in The Southeast Asia Treaty Organization (SEATO)

*

Abstract

After World War II, when Thailand began to feel communist pressure on it, Thailand started to be interested in political and military global blocs. In this way, the Southeast Asia Treaty Organization also gained the status of a lifesaver for Thailand. From its establishment in 1954 to its abolition in 1977, Thailand opened its own lands to SEATO member countries and especially to the United States. This has reduced Thailand to the level of an American satellite for the states in the region. Thailand has been the most important country under SEATO's protection. The reason is that Thailand is the most open and vulnerable country against communist invasion. Thanat Khoman, who was the Minister of Foreign Affairs of Thailand at that time, appears as the most important figure in this process. Thanks to Thanat, Thailand followed a western-oriented policy to save itself from communism. SEATO was the most visible organization of this policy. During its time as a member, Thailand has always had a hesitation to trust SEATO. This crisis of confidence negatively affected to Thailand's domestic and foreign policy. In this study, Thailand's expectations from SEATO and how SEATO policies affect on Thailand, as well as the transformation of Thai foreign policy during the existing of the pact have been examined.

Keywords: *Thailand, USA, SEATO, Communism, Indochina.*

Giriş

SEATO üye devletlerinin birçoğu, güneydoğu Asya bölgesi dışında bulunan, ancak siyasi ve ekonomik olarak bölgeye ilgisi olan devletlerdi. Yeni Zelanda ve Avustralya, coğrafi konumlarından dolayı güneydoğu Asya'daki gelişmelerle ilgileniyorlardı. (Milner, 2014, s.228) Fransa ve İngiltere, uzun süreden beri bölgede kendi kolonilerine sahiplerdi ve güneydoğu Asya'daki gelişmelere kayıtsız kalmak istemiyorlar, bu sahada nüfuzlarını devam ettirmek istiyorlardı. Pakistan, 1957'de kurulmasından bu yana Hindistan ile mücadele halindeydi. SEATO ise bu mücadelesinde kendisine destek olabilecek potansiyele sahipti. Zira bu sayede ABD, İngiltere ve Fransa gibi büyük güçler ile aynı teşkilatta yer alacaktı. Bununla birlikte ABD yönetimi, güneydoğu Asya'nın komünizmin yayılmasına karşı başlatılan ortak mücadelede son derece önemli bir sınır olduğu düşüncesini taşıyordu. Bu nedenle SEATO'yu küresel Soğuk Savaş'ın sınırlandırma politikası konusunda son derece önemli ve gerekli görmüştür (Brodkin, 1967, s.675). 1947'den itibaren iki büyükler, az ya da çok şiddetli krizleri (Berlin, Kore Savaşı, Küba, Vietnam) ve yumuşama dönemleriyle iniş ve çıkışları olan Soğuk Savaş'ta karşı karşıya gelmişlerdir. Bu şekilde ABD ve SSCB, yavaş yavaş dünyaya karşı iki bloğa bölen birer ittifak ağı oluşturmuşlardır. Soğuk Savaş, iki siyasal sistem ve iki dünya görüşünün çatışmasıydı. Nükleer stratejik silahların ve uzun menzilli füzelerin gelişimiyle, hem Amerikalıların hem de Sovyetlerin rakibi yok etmeye yetecek birer nükleer cephaneliği olmuştu. Bu, iki cephenin de diğeri tarafından tehdit edildiği korkusu üzerine kurulu bir dengiydi.

Filipinler bu dönemde ABD ile paralel politikalar takip ediyordu, bu nedenle ABD'nin talebini hemen kabul etmiş ve hızlıca ittifaka katılmıştır. Buna karşın SEATO'un işleyişe dair en önemli problem karar verme organının heterojenliğinden kaynaklanmaktaydı. SEATO içerisinde büyüklük, güç potansiyeli, ekonomik gelişme, coğrafi konum, etnik köken, yönetim şekli, iç politika ve uluslararası çıkarlarda büyük farklılıklar bulunmaktaydı ve bunlar ittifak içindeki çatışmaların zeminini teşkil etmiştir (Temiz, 2019).

II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan iki kutuplu dünya üzerinde, güneydoğu Asya'da ortaya çıkan sorunlar içerisinde en az dikkat çeken bölgesel kurumlardan birisi SEATO'ydu (Nairn, 1968, s.5). Bu teşkilata katılım sağlayan ülkelerin hemen hemen tamamının birbiri ile çelişen gerekçeleri bulunmaktaydı. Tayland'ınki ise daha farklıydı. Tayland, güney Çin'deki Yunnan

eyaletinde kurulduğunu öğrendiği Tayland Özerk Bölgesi'nin tüm Tayland'ı komünizme iltihak edeceği çekincesinden sonra, komünizmin Tayland topraklarına yıkılacağı endişesini her daim taşıdığından dolayı ittifaka katılmıştır.

1946 ile 1954 yılları arasındaki I. Çin-hindi Savaşı'nın, Fransa ve destekçileri tarafından kaybedilerek, 1954'teki Cenevre Konferansında Vietnam, Kamboçya ve Laos'tan Fransa çekilme kararı almıştır (Ball, 1954, s.17). Bu devletler bağımsızlıklarına bu konferansta yapılan anlaşmalar ile kavuşmuştur. Buna karşın Vietnam'ın, 17. paralel sınır olmak üzere Kuzey ve Güney olarak ikiye bölünerek, siyasi bölünmüşlüğüne devam etmesi kararlaştırılmıştır. Fransızların Çin-hindinden çekilmesini sağlayan Cenevre Anlaşmasının şartlarına göre, Vietnam, Kamboçya ve Laos herhangi bir uluslararası askeri ittifakta yer almayacaktı. Buna rağmen bu ülkeler SEATO'nun teşkil edilmesiyle birlikte koruma altına alınan ve gözlemci statüsü sahibi olan bölgesel devletler haline dönüşmüştür.

Bu çalışmada, "Tayland'ın Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı'ndaki konumu ve pakttan beklentileri ile, pakt süresince Tayland'ın pakta karşı tutumu nedir?" araştırma sorusundan hareketle Tayland'ın SEATO çatısı altında takip edilen politikaları, hedefleri ve beklentileri, ilgili literatür üzerinden incelenmiştir. Araştırmada Tayland'ın spesifik olarak seçilme nedeni, SEATO çatısı altında pakta en çok ihtiyacı olan devletin Tayland olduğu gerçektir. Araştırma yöntemi olarak nitel araştırma yöntemlerinden vaka analizi, veri toplama tekniği olarak ise doküman analizi ve ikincil verilerden yararlanma tekniği kullanılmıştır. Bu çerçevede SEATO ile ilgili dokümanlarda Tayland ile alakalı olan bölümler üzerinde bir analiz yürütülmüştür. Çalışmanın ilk bölümünde SEATO'nun kuruluşu hakkında genel bir çerçeve sunulmuş, ikinci bölümünde Tayland dış politikasının SEATO üzerinden nasıl tesis edildiği değerlendirilmiştir. Çalışmanın üçüncü bölümünde ise paktın yeteri kadar Tayland'ın beklentilerini karşılamaması ve bunun nedenleri analiz edilmiştir. Sonuç bölümünde ise araştırmadan elde edilen sonuçlar ve değerlendirme ortaya konulmuştur.

SEATO'ya Bağlılık

Güneydoğu Asya'da teşkil edilecek bir bölgesel pakt fikri, örgütün teşkilinden evvel birçok kez gündeme gelmişti. Komünizmin oluşturduğu tehdit ve

küresel büyük güçlerin çıkarları üzerinde meydana getireceği tehlike olasılığı fazlasıyla etkiliydi. ABD Başkanı Eisenhower, güneydoğu Asya'da bulunan devletlerin domino etkisiyle komünist sistemin etkisi altına hızlıca girme durumuna değinmekte ve çekincelerini ifade etmekteydi (Paul, 2010, s.129).

Bu çekince, ABD Dışişleri Bakanı John Foster Dulles'da daha da fazlaydı. Dulles, komünist tehdidi tüm Çinhindini domino gibi kolaylıkla ezip geçebilecek ve çağdaş dünyaya ulaşabilecek bir tehdit olarak görmekteydi (Wood, 2014). Dulles, Eisenhower yönetiminin özgür dünyanın temsilcisi olarak, güneydoğu Asya için yapılacak bölgesel güvenlik anlaşmasını yegâne çare olarak düşünüyordu. 1954'e Fransızların bölgeden çekilmesiyle Dulles, komünist tehdidin bölgedeki bu boşluğu doldurmasına fırsat vermeden anlaşmayı hızlıca hazırladı. Bu şekilde bu anlaşma, Çinhindine yapılacak bir askeri müdahaleyi kolaylaştıracak bir mekanizma olmaktan çok, böyle bir eylemi gereksiz kılacak anti-komünist birliğin bir sembolü şeklinde hazırlandı (Tribune, 1972). Bu sayede SEATO paktı da hızlı bir şekilde kurularak faaliyetlerine başladı (FRUS, 1954, s.1044).

Sorunlu bir bölgede teşkil edilen bu pakt, kendi içerisinde de sorunluydu. Öncelikle bölgede nüfuz sahibi devletlerden biri olan İngiltere, bu paktın önündeki engellerden birisiydi. Komünist Çin ile karşı karşıya gelmekten çeken İngiliz yönetimi, ABD'nin bölgedeki üstünlüğü eline geçirmesinden de rahatsızdı. İngiltere'nin bu politik gelgitleri, Avustralya ve Yeni Zelanda'daki idarecilerin de sağlıklı bir şekilde paktı desteklememelerini engellemekteydi (Frankel, 1973). Pakistan ise Hindistan ile olan çatışmasında kendisine büyük müttefikler arayışındaydı, bu nedenle pakt, kendisine çok cazip gelmiştir. Bu durum ise Hindistan'ın kuruluş döneminde pakta karşı olmasına neden olmuştur (FRUS, 1954).

Bu güvenlik antlaşmasına göre, bölgedeki herhangi bir devlete veya ulusa silahlı saldırı olması durumunda, üye her bir devlet bu ortak tehdide karşı birlikte hareket edeceklerdi. Dulles, bu bölgede ABD'in sınırlı kontrol sahibi olduğunu ve bölgedeki mevcut durumun da pekiyi olmadığını değerlendirmekteydi (NorthernStar, 1954). Buna rağmen, ABD'nin bölgedeki varlığının ve prestijinin devamı konusunda çekincelere sahipti. Ancak, bütün bu bölge herhangi bir mücadeleye sahne olmadan terk edilemezdi. Zira böyle bir şeyin olması, komünist tehdidin iştahını kabartan ve daha kötü vaziyetlere sebep olabilecek bir durum meydana getireceği değerlendirilmekteydi (Schechner, 1960). Bu nedenle Dulles, Çin'e karşı sert bir düşmanlık tanımından uzak

durmuştur. Bahsi geçen antlaşmanın amacının sınırlı ve kapsamlı bir bölgesel pakt şeklinde olmasına da karşı çıkmıştır. Dulles'e göre bu teşkilat, güneydoğu Asya'ya ortaya çıkacak bir silahlı saldırı veya savaş durumunda, Çin'e veya başka bir devlete karşı başlatılacak olan misilleme saldırılar için yasal bir zemin oluşturmalıydı. Ayrıca pakt üyelerinin, ABD'nin bu bölgedeki eylemlerini destekleme konusunda da yasal yükümlülük taşımalıydı. Bununla birlikte bu pakt, ne ABD yönetiminin nükleer silah kullanma konusundaki girişimlerini engellemeli ve ne de ABD kuvvetlerine bölgeyi savunma konusunda bir yükümlülük ve taahhüt sözü verdirmeliydi (FRUS, 1954, s.1170). Tüm bu olumsuzluklara karşın yine de pakt üyeleri, komünist yayılmaya karşı birlikte mücadele edeceklerini açık ve net bir şekilde ifade etmişlerdir (FRUS, 1952-1954). Bu şekilde, paktın merkezi Bangkok-Tayland'a kurulmuştur (Leifer, 1995 , s.145-146).

Pakt, Laos, Kamboçya ve Güney Vietnam hükümetlerini güvence altına alarak bölgedeki yeni statükoyu koruyacağına dair taahhütlerini güçlendirdi (Nairn, 1968, s.6). Bölgedeki çatışmalar ise tümüyle sonlandırılmadığı için, ABD'e bölgede varlığını devam ettirmesi konusunda yasal çerçeve sağlamasına yardımcı olmuştur. Buna karşın SEATO, asla olmayan ittifak olarak adlandırılmıştır (Dingman, 1989). Bu şekilde bölgede yer alan devletler, özellikle Tayland, ABD uydusuna dönüşüvermiştir. Zira SEATO'ya en çok ihtiyacı olan devlet, Tayland olarak görülmüştür. Bu nedenle Tayland, pakt devam ettiği müddetçe bu teşkilatın en büyük destekçisi olmuş ve kapılarını ABD'ye sonuna kadar açmıştır. Çünkü o dönem itibariyle komünist tehdidi son derece ağır bir şekilde üzerinde hissedilen bölge devleti Tayland olmuştur. Tayland, pakta üye olan tek anakara güneydoğu Asya ülkesiydi. Laos, Kamboçya ve güney Vietnam SEATO üyesi değillerdi.

Tayland Bakış Açısı

1954 yılı ABD'nin güneydoğu Asya anakarasında savunma taahhütlerine yönelik tutumunda bir değişime işaret ettiği gibi, savaş sonrası Tayland dış politikası için de bir dönüm noktasını teşkil etmiştir. Tayland, beş yıl boyunca Fransa'nın Çinhindindeki mevcut durumunun kötüleşmesini izlemiş ve 1949'da komünist yayılmacılığın anakaranın kontrolünü ele geçirmesinin ardından, Çin'in giderek bölgede artan tehdidini hissetmişti. Ho Chi Minh komutasındaki Viet Minh güçleri, 1954'ün başlarında Laos'u işgal ettiğinde ve

Tayland'ın bitişiğinde Mekong'daki stratejik Takhek kasabasını ele geçirdiklerinde, Tayland hükümeti kendi askeri kuvvetlerini seferber etti ve bir komünist istila ihtimaline karşı gerekli gördüğü tedbirleri aldı. Aynı zamanda Tayland hızlı bir şekilde müttefik aramaya da başladı. Hem Güneydoğu Asya'da çıkarları olan, hem de bölgeyi komünist baskılara karşı koruyacak askeri gücü olan tek komünist olmayan büyük güç ABD idi. Bu nedenle, Tayland için ABD yönetiminden güvenlik garantisi almak, eğer mümkünse ABD'nin Laos ve Kamboçya'yı, Tayland'ın sınırlarındaki komünist olmayan tampon devletler olarak korumasını sağlamak için güç kullanmaya ikna etmek, 1954'te Tayland dış politikasının birincil hedefi haline dönüşmüştür (Nuechterlein, 1964).

1954 yılında Eisenhower yönetimi, komünist güçlerin tüm Çinhindinin kontrolünü ele geçirerek Tayland'ı tehdit etmesini önlemenin en iyi yolu olarak, Vietnam direniş güçlerinin lideri Ho Chi Minh'in savaşı durdurup, makul bir barış anlaşması yapmayı kabul edene kadar Tayland ve diğer ilgili ülkelerle askeri bir ittifak kurulması ve bu şekilde Çinhindindeki komünistlere karşı mücadele edilmesi politikası izlemiştir. ABD Dışişleri Bakanı Dulles, Washington'daki Tayland Büyükelçisine ülkesinin tavrının ne olacağını sorduğunda, Washington iki gün içinde Tayland hükümetinin, ABD ile askeri bir ittifakı çekincesiz kabul edeceği bilgisine ulaştı. Tayland'da o dönemin Pibun Songkhram hükümeti için Manila Paktı'nın 8 Eylül 1954'te imzalanması, son derece önemli bir dış politika başarısı olarak görülmüştür. Tayland hükümeti yalnızca kendi güvenliğinin bu antlaşma ile sigortalandığına inanmakla kalmadı, aynı zamanda Laos, Kamboçya ve Güney Vietnam'da bağımsız hükümetler kuran 20-21 Temmuz 1954 Cenevre Anlaşmaları nedeniyle ABD'nin gücünün bu komünist olmayan devletlerin bütünlüğünü korumaya adanmış sürece komünistler tarafından bir tehdit oluşamayacağına da ikna olmuştu (Nuechterlein, 1964).

İlerleyen dönemlerde Taylandlı liderler, 1954'teki güvenliklerinin sağlam temellere dayandığı konusunda şüphelere kapılmaya başlamışlardır. Komünist güçler (Pathet Lao ve Kuzey Vietnam gerillaları) Laos'un üçte ikisinin kontrolünü ele geçirdiler ve geri kalanı üzerine ani bir saldırı ile tehdit etmeye başlamışlardı. Kamboçya, 1961'de Tayland ile ilişkilerini kopardı. Ayrıca Kamboçya, Hanoi ve Pekin ile sağlam ilişkiler geliştirmek amacıyla ilk adımları atmaya başladı. Tüm bunlara karşın Güney Vietnam hükümeti, Hanoi ve

komünist Çin tarafından açıkça desteklenen, büyük ölçüde artan Vietkong hareketine karşı umutsuzca bir savaş sürdürüyordu.

Daha da kötüsü, Tayland'ın SEATO'daki müttefiki Fransa, Tayland Dışişleri Bakanı Tanat Khoman'ın "şeker kaplı bir teslim olma biçimi" olarak nitelendirdiği bir öneri olan Güney Vietnam'ın etkisiz hale getirilmesi gibi bir politikayı savunuyordu. Özgür dünyanın güneydoğu Asya'daki konumunda 1954'ten bu yana meydana gelen erozyona dönüp bakıldığında, birçok Taylandlı lider, SEATO'nun bir savunma ittifakı olarak anlamının büyük bir çoğunluğunu yitirdiği sonucuna vardı. Pek çok Taylandlıya göre, 1964'teki durum, ulusun on yıl önce karşı karşıya kaldığı tehdide, tehlikeli bir şekilde benziyordu. Zira komünist tehdit artık Tayland sınırlarına dayanmıştı.

SEATO'nun kurulmasından itibaren temel sorunu, Çinlilerdeki sorunlarla nasıl başa çıkılacağı konusunda üye ülkeler arasındaki görüş ayrılıklarıydı. Manila Paketi, katılımcı devletlerden herhangi birinin topraklarına yapılan olağan bir saldırı konusunda açık bir şekilde politika belirlemişti, ancak dolaylı saldırılar, yıkma ve silahlı isyan meselesi konusunda ciddi bir belirsizliğe sahipti. IV. Madde, herhangi bir üyenin silahlı saldırı dışında farklı bir şekilde tehdit edilmesi halinde, " tarafların, ortak savunma için alınması gereken tedbirler konusunda anlaşmak için derhal istişare edecekleri" belirtilmişti (LGLL, 1954).

Bu madde, SEATO'nun üye devletler arasında oybirliğiyle, bir anlaşma olmaksızın antlaşma alanında hükümet değişikliği veya açık saldırı dışında başka eylemlere karşı hiçbir eylemde bulunamayacağı şeklinde yorumlanmıştır. Laos, Kamboçya ve Güney Vietnam, SEATO üyesi olmadıkları için pakt içerisinde oy hakları bulunmuyordu. Ancak, bu hükümetlerin talep etmesi koşuluyla, anlaşmanın bir protokolü uyarınca SEATO'nun koruması hakkına sahiptiler. Bu nedenle SEATO kararlarını kendi güvenliklerine yönelik tehditlerle ilgili olsa bile etkileme kapasiteleri nispeten daha azdı. 1960-61 tarihleri arasında Laos krizi ortaya çıktığında ve Tayland SEATO'ya eylem çağrısında bulunduğu, Fransızlar ve daha az ölçüde İngilizlerin müdahaleye karşı çıkması, paktın, Laos'un komünist güçler tarafından ele geçirilmesini önlemek konusunda gerekli olan tedbirleri almasını bu sayede engelledi. SEATO'nun kuruluşundan itibaren ilk birkaç yılda Pibun Songkhram hükümeti, ittifakın Tayland için büyük ekonomik faydalar sağlamadığı veya Güneydoğu Asya'da batı politikasını belirlemede gerekli sağlam adımları ata-

madığı için hayal kırıklığı yaşamıştır. Örneğin, Tayland hükümeti, SEATO'nun NATO komutanlığına benzer bir ortak askeri komuta kurması konusunu şiddetle ve ısrarla talep etti. Tayland, Bangkok'un karargâh olarak seçilmesini bekliyordu ve SEATO kuvvetlerinin kendi topraklarında konuşlandırılmasına izin vermeyi teklif etti. Ancak Dışişleri Bakanı Dulles, Bakanlar Konseyi'nin Şubat 1955'te Bangkok'taki ilk toplantısında, Batı Pasifik'te Asya anakarasının herhangi bir yerine saldırabilecek hareketli bir saldırı gücü kavramını daha doğru bulduğu için bu öneriyi reddetti. Taylandlı liderler, Amerikan tavrı karşısında derin bir hayal kırıklığına uğradılar ve SEATO'nun yalnızca bir kağıt organizasyon olup olmayacağı konusunda ilk terdirginliklerini yaşamaya başladılar (Nuechterlein, 1964).

Tayland için bir başka endişe kaynağı da, ABD'nin Kamboçya ve Endonezya gibi tarafsız ülkelere hem ekonomik hem de askeri yardım sağlama konusundaki desteğine ve ilgisine rağmen, sadık müttefiki olarak Tayland'ın ekonomik yardım taleplerini geri çevirmesiydi. Pibun hükümeti, ABD'nin 1955 yazında Cenevre'de Çin hükümetinin temsilcileriyle, SEATO Konseyi'ne önceden danışmadan görüşmelere başladığında kızgın ve endişeliydi (Nuechterlein, 1964). Çin Başbakanı Chou En-lai'nin Asya devletleri arasında Çin hükümetinin itibarını artırdığı Endonezya-Bandung'daki Afro-Asya Konferansının (TCT, 1955) hemen ardından, Taylandlı yetkililer ABD'nin komünist Çin'e yönelik politikasını değiştirmenin eşliğinde olduğu konusunda endişeye kapılmışlardır. Tayland'ın dış politikası güçlü bir Çin karşıtı tutuma dayandığından, bu politikanın uygulanabilirliği büyük ölçüde ABD'nin pozisyonuna bağlıydı. Eğer bu pozisyon aniden tersine dönerse ve Çin ile uzlaşmaya varılırsa, Tayland zor durumda kalacaktı.

Hayal kırıklıklarına rağmen Tayland, SEATO'ya her zaman sadık kalmıştır. Bu durum, özellikle Sarit Tanarat'ın Eylül 1957'de kansız bir darbe ile Pibun rejimini devirmesi ve ABD ile daha yakın ilişkiler kurması, SEATO'ya daha güçlü destek vermesinden sonra da görülmeye devam etmiştir. Tayland'ın bir müttefik olarak ABD'ye olan güveni, 1958-59'da Berlin'de ve Tayvan Boğazındaki kararlı duruşuyla ve 1959 yazında Pathet Lao güçlerinin ülkenin doğu kesiminin kontrolünü ele geçirmeye çalıştığı Laos'taki güçlü diplomatik eylemi ile daha da artırıldı. Bu nedenle, 1960'a gelindiğinde Tayland'ın SEATO'ya olan güveni zirveye ulaşmıştı. Taylandlı liderler, güçlü ABD desteğiyle paktın komünistlerin Laos'taki batı yanlısı hükümeti altüst etmesini önlemek için gereken her türlü adımı atacağına ikna olmuşlardı.

Laos'un dost ellerde olması, Tayland'ı Çin Komünist tehdidine karşı kendini güvende hissetmesine neden olmaktadır (Nuechterlein, 1964).

Kaptan Kong Lae'nin Ağustos 1960'ta Vientiane'de düzenlediği askeri darbe (TCT, 1960), Laos'taki durumu tamamen alt üst etti ve SEATO'da bir krize neden oldu. Kong Lae'nin darbesi tamamen ülke içi siyasi bir mesele olarak başlamasına rağmen, Tayland ve güneydoğu Asya'nın geri kalanı üzerindeki etkisi çok büyük oldu. Kong Lae, General Poumi Nosavan'ın kilit bir figür olduğu ve onun yerine Prens Souvanna Pouma'nın başkanlık ettiği tarafsız bir rejimin geldiği güçlü bir batı yanlısı hükümeti bu şekilde devirmiştir. Bunun akabinde kısa süre sonra Radio Vientiane, batı karşıtı propaganda yayınlamaya başladı ve Prens Souvanna ile General Poumi arasında bir koalisyonun gerçekleştirilemediği bu sayede ortaya çıktı. Bu durumda Sarit hükümeti, Pathet Lao'nun Laos hükümetine sızdığını ve eğer SEATO müdahale etmezse onu tamamen yıkabileceği konusunda uyarılarda bulundu. Tayland, hızlı bir şekilde Kong Lae ve Prens Souvanna'yı Vientiane'den ihraç etme planında General Poumi'yi desteklemek için SEATO'ya başvurdu. Ancak SEATO, bu konu üzerinde açık ve keskin bir şekilde bölünmüştü. Bu nedenle, o dönemde Laos konusunda herhangi bir somut adım atılmamıştı.

Laos krizinin özünü, SEATO üyesi ülkelerin 1954'te Manila Pakti'nde müzakereler sırasında çözemedikleri sorunlar oluşturmuştur. İngiltere ve Fransa, Laos'a müdahaleye karşı çıktılar, çünkü SEATO'da alınan kararlara atıfla bu ülkeye karşı açık bir askeri saldırı yapılmamıştı ve ayrıca Batı yanlısı hükümetin geri dönüşünün büyük bir Uzakdoğu savaşına yol açabilecek güçlü bir Sovyet tepkisine neden olacağı konusunda da endişeye sahiptiler.

Öte yandan, SEATO'nun üç Asyalı üyesi olan Tayland, Filipinler ve Pakistan, Laos'un komünistler tarafından ele geçirilmesini, bu şekilde Tayland ile Güney Vietnam'a komünist tehdidin yıkılması ve bu ülkelerin bir sıçrama tahtası olarak kullanılmasını önlemek için SEATO'nun aktif bir şekilde bölgeye müdahale etmesi gerektiğini vurguladılar. İttifakın kilit üyesi ve daha önce Laos'ta Batı yanlısı bir hükümetin güçlü bir destekçisi olan ABD'nin bu kritik noktada sağlam ve belirli bir politikası ise bulunmamaktaydı. Çünkü Washington'da, Prens Souvanna Pouma liderliğinde komünist olmayan tarafsız bir hükümetin Laos'taki siyasi istikrarsızlığa uzun vadeli en iyi çözüm olduğuna inananlar ile yalnızca güçlü bir Batı yanlısı rejimin çözüm olduğunu düşünenler arasında ciddi bir anlaşmazlık bulunmaktaydı. Onlara göre General Poumi Nosavan gibi sadık bir antikomünist tarafından yönetilen

Laos, ancak bu sayede Viet Minh güçlerinin desteklediği Pathet Lao'nun siyasi yollarla tüm ülkenin kontrolünü ele geçirmesini engelleyebilirdi (Nuechterlein, 1964).

ABD ve SEATO'nun ikilemi, General Poumi'nin Aralık 1960'ta Vientiane'ye karşı başarılı bir karşı darbesi ve Prens Boon Oum'un başkanlık ettiği batı yanlısı bir hükümetin kurulması ile çözüme kavuşturulmuştur. Tayland, olayların bu şekilde çözüme kavuşturulması karşısında büyük ölçüde rahatladı. Ancak bu durum uzun sürmedi. Sovyetler Birliği kısa süre sonra Boon Oum rejimine karşı ekip oluşturan Pathet Lao ve tarafsızlık yanlısı güçlere silah taşımaya ve ulaştırmaya başladı. Vientiane ise General Poumi'nin ordusu tarafından kuşatıldığı sırada Sovyetler Birliği, prensin Kamboçya'ya kaçmasına rağmen diplomatik olarak Souvanna Pouma hükümetini tanımaya devam etti (Nuechterlein, 1964).

1961'in ilk üç ayında, Laos'taki sağcı güçlerin, büyük miktarlarda Amerikan silahlarına ve malzemelerine sahip olmalarına rağmen, Viet Minh kadroları tarafından güçlendirilen Pathet Lao ve tarafsızların birleşik gücüne rakip olamayacağı giderek daha açık hale gelmişti. Mart ayına gelindiğinde ise komünistlerin, Laos'un merkezinde General Poumi'nin iyi eğitilmiş birliklerini, dışarıdan yardım gelmezse, Mekong'a sürmekle tehdit eden geniş bir saldırı başlatacak kadar güçlü oldukları görülmeye başlandı. Bu nedenle de Tayland alarmına geçti ve Boon Oum hükümetinin çöküşünü önlemek için SEATO'ya müdahale çağrısında bulundu (Nuechterlein, 1964, s.1177). 23 Mart 1961'de ABD başkanı Kennedy, Sovyetler Birliği'ni, Laos hükümetine karşı komünist saldırıların durdurulmadığı takdirde, ABD'nin bu durumla başa çıkmak için ne yapması gerektiğini düşünmek zorunda kalacağı konusunda açıkça uyardı. Kennedy, "Laos'un uluslararası kabul görmüş pozisyonunda açık bir değişiklik tehdidiyle karşı karşıyayız. Her Amerikalı, özgür dünyanın ve kendimizin özgürlüğü ve güvenliğinin sağlanabileceği noktaya kadar ülkesinin yükümlülüklerini yerine getirmesini isteyecektir." şeklinde açık tehditlerde de bulunmuştur (TCT, 1961a).

Tayland, ABD başkanı Kennedy'nin sözlerini, ABD'nin, komünistlerin askeri harekât yoluyla Boon Oum hükümetini devirmesini önlemek için Laos'a askeri müdahaleye hazır olduğu anlamına gelecek şekilde yorumladı. SEATO Bakanlar Konseyi 1961 Mart ayı sonunda Bangkok'ta toplandığında (TCT, 1961b), Bangkok, Laos'taki erozyonla başa çıkmak için bir tür eylemin pakt tarafından kabul edilmesi konusunda beklenti içerisindeydi. Bununla

birlikte, SEATO'da ortaya çıkan fikir ayrılıkları, 1961 baharında daha da belirgin hale gelmiştir. Üyeler arasında oybirliği olmaksızın pakt, Laos'ta herhangi bir eyleme karar verememişti. Bu toplantıda ilan edilen bildiride (TCT, 1961e) SEATO'nun, sadece Pathet Lao tarafından bir ateşkes kararlaştırılmadığı takdirde harekete geçebileceğine vurgu yapıldı. Ancak Tayland hükümetine göre, SEATO'nun Boon Oum hükümetini korumak için müdahale konusunda anlaşılamayacağı, büyük ölçüde Fransız ve İngiliz muhalefetinden dolayı açıkça görülmekteydi. Bu dönemde Taylandlı liderler, Laos'u ezdikten sonra Tayland'a yönelmeden önce komünistleri yalnızca ABD'nin gücü ve kararlılığının durdurabileceği inancındaydılar. SEATO, 1961'deki komünist yayılmacılık karşısında bir şey ifade edecekse, Tayland hükümeti ABD'nin kesin bir liderlik yapması gerektiğine inanıyordu (Nuechterlein, 1964).

1961 Nisan ayında, komünistler saldırılarını yenilediler ve ABD başkanı Kennedy, ABD kuvvetlerini Laos'a gönderme olasılığıyla karşı karşıya kaldı. Ancak ayın sonunda ABD'nin Laos'ta batı yanlısı bir hükümeti korumak için büyük bir savaşı riske almaya hazır olmadığı ortaya çıkmıştı. Bunun yerine, Sovyetler Birliği ile müzakerelerin kabul edilebilir bir çözüm üretebileceği ve büyük güçler arasında sıcak bir çatışmayı önleyebileceği tezini ileri süren İngiliz görüşü kabul edildi. Kennedy'nin bu konudaki kararını etkileyen birçok faktör bulunmaktaydı. Bunlardan birincisi Laos'ta Amerikan kuvvetlerinin kullanımının sorunu çözmede etkili olup olmayacağı konusundaki belirsizlikti. Diğer bir etken de Küba'da aynı anda meydana gelen ve ABD hükümetini dünyanın diğer ucundaki başka bir krizle başa çıkmada daha temkinli kılan Domuzlar Körfezi olayı gösterilebilir (TCT, 1961c). Tayland için ABD'nin kararı kendileri için neredeyse bir felaketti, çünkü Tayland dış politikasının tüm temellerini dinamitlemekteydi. ABD, Laos'taki komünist basakılara direnme konusunda kararlı olmazsa, Tayland'ın benzer bir dolaylı saldırı tehdidiyle karşı karşıya kalması gibi bir durumun kesin olacağına dair bir düşünce de vardı. ABD başkanı Kennedy ve Sovyetler Birliği Komünist Partisi Birinci Sekreteri Kruşçev, Haziran 1961'de Viyana'da bir araya gelip tarafsız ve bağımsız bir Laos için çalışmayı kabul ettiğinde, Tayland bunun Laos'un komünistlere teslim olmasının bir başlangıcı olduğu şeklinde değerlendirdi. Ne ABD Başkan Yardımcısı Johnson'ın Mayıs ayında Tayland'a yaptığı ziyarette iletildiği Kennedy'den teminatları ve ne de Amerikan askeri ve ekonomik yardımında büyük bir artış vaadi, Bangkok'ta hissedilen hayal kırıklığını telafi edememişti. Taylandlı liderlere göre Laos, Taylandlıların bu

kadar inandığı hayati bir tampon görevi göremediği için ülkeleri artık ateş hattındaydı (Nuechterlein, 1964).

Bazı Taylandlı liderler, Çin'in etkisini dengelemek için Sovyetler Birliği ile ilişkilerde bir iyileşmeyi desteklediler. Daha ılımlı olanlar ise ABD ile ittifakı sürdürmek, ancak Asya ülkeleriyle ilişkilere çok daha fazla vurgu yapmak ve birçok uluslararası meselede daha bağımsız bir pozisyon almak gibi bir "Tha-izm" politikası için görüş bildirdiler. İkinci görüşün en önemli savunucusu ise Tayland Dışişleri Bakanı olan Thanat Khoman'dı. Tanat, güneydoğu Asya'nın güvenliği için "Batı'nın görünürdeki ilgisizlik ve doğrudan sorumluluk alma konusundaki isteksizliğinden" şikâyet ediyordu (MFAT, 1964, s.66).

19 Temmuz 1961'de Tayland Amerikan Derneği'nde konuşan Dışişleri Bakanı Thanat, ağırlaştığını söylediği mevcut durumun kasvetli bir resmini çizdi. "Arkadaşça davranmak isteyenler, ancak ilgi ve sorumluluk eksikliği, kararsızlıkları ve daha farklı olumsuzluklar tarafından Asya'daki özgür dünyanın konumunun bozulmasına katkıda bulunduğunu" ifade etti. Bununla birlikte, eğer SEATO daha aktif olarak kullanılamayacaksa 1962 Martında Paris'te yapılacak olan SEATO bakanlar toplantısına iştirak etmeyeceğini de belirtti (TCT, 1961d).

SEATO veya ABD'nin, Laos'taki Boon Oum hükümetinin çökmesini önlemek için kararlı adımlar atmaması, Tayland'ın 1961'in ikinci yarısı ve 1962'nin başlarında dış politikasını yeniden revize etmesine neden oldu. ABD'ye ve ayrıca Fransa ve İngiltere'ye yönelik eleştiriler giderek daha fazla dikkat çekmeye başlamıştı. Tayland'ın Kamboçya ile ilişkileri kötüleşirken, ABD, bir Tayland düşmanına yardım etmekle suçlandı. Ancak 1962'nin başlarında, Taylandlı hükümetin güvenini yeniden kazanmaya yardımcı olacak olan iki önemli gelişme meydana geldi (Nuechterlein, 1964).

ABD Desteği

Güven tazeleyen bu gelişmelerden ilki, ABD Dışişleri Bakanı Rusk ve Tayland Dışişleri Bakanı Thanat Khoman'ın, 6 Mart 1962'de yaptığı ve ABD'nin Tayland'ı silahlı saldırıya karşı savunacağını taahhüt ettiği ortak bir deklarasyondur. Dikkate değer bir şekilde Rusk, "Amerika Birleşik Devletleri'nin bu

yükümlülüğünün SEATO Antlaşması'nın diğer tüm taraflarının önceden anlaşmasına bağlı olmadığını, çünkü bu antlaşma yükümlülüğünün bireysel olduğu kadar toplu da olduğunu" açıkladı (MFAT, 1962, s.498).

Ortak bildiride ayrıca, ABD'nin Tayland'a, kendisine yapılabilecek dolaylı bir saldırı tehdidiyle başa çıkması amacıyla askeri ve ekonomik yardım sözü de verildi. Diğer SEATO ülkelerinin yaptıklarına bakılmaksızın, müttefikinin yanında durma taahhüdü karşısında Tayland hükümetinden ABD'ye iyi niyet ve övgüler yağdırıldı. Başbakan Sarit, ABD'yi kendilerine yardım eden gerçek bir "dost" olarak tarif etti (TCT, 1962d). "Birleşik Devletler gibi kendi iyiliğimizle ilgilenen böylesine samimi bir arkadaş bulmanın o kadar kolay olmadığı konusunda hepimiz benimle hemfikir olacaksınız. Böyle bir güvence, eminim ki milletimizin güvenliği ile ilgilenenlerin kafasını kesinlikle rahatlatacaktır." (MFAT, 1962, s.8)

1962'de Rusk-Khoman açıklamasının yapılmasından iki ay sonra, Viet Minh güçleri tarafından güçlü bir şekilde desteklenen Pathet Lao birlikleri, Laos'un kuzeybatısındaki stratejik Nam Ta kasabasını ele geçirdiğinde, ABD taahhüdünü sınamış oldu. Bu şekilde General Poumi'nin sağcı güçleri, kargaşa içinde güneye ve Mekong üzerinden Tayland'a kaçmak zorunda kaldılar. Tayland'da, komünist güçlerin kuzeybatı Laos'un tamamını işgal etmesinden ve ardından Tayland'ı bu yönden tehdit edeceğinden korkuluyordu. Tayland ve Amerikan hükümetleri arasındaki istişarelerin ardından Kennedy, Mayıs ortasında Pathet Lao birliklerinin Mekong Nehri'ne yaklaşması ve Tayland topraklarını tehdit etmesi olasılığına karşı harekete geçmeleri için Tayland'a yaklaşık ilk olarak 1100, devam eden süreçte toplamda 5.000 deniz, ordu ve hava kuvvetleri personeli göndermiştir (TCT, 1962f).

Kısa bir süre sonra İngiltere, Yeni Zelanda ve Avustralya da, Tayland'ın savunmasına yardımcı olmak için askeri birliklerini bölgeye gönderdi (TCT, 1962e). Bu şekilde birkaç hafta içinde Pathet Lao saldırısı durdurulmuş oldu. SEATO'nun Tayland sınırlarını koruma kararlılığının, komünistlerin Mekong Nehri boyunca toprakları işgal etmeyi bırakıp, bunun yerine müzakere etmelerine neden olduğu bir gerçektir. Birkaç hafta süren müzakerelerden sonra, Prens Souvanna Pouma'nın sağcı, tarafsız ve komünist fraksiyonları içeren bir koalisyon hükümetine başkanlık etmesi kararlaştırıldı. Tayland hükümeti bu çözümden memnun değildi, ancak ABD'nin görüşüne göre Prens Souvanna, (TCT, 1962a) bu sorunlu ülkeye barış getirme şansı olan tek

Laos'lu liderdi. Tayland, endişelerine rağmen, Laos'un tarafsızlığını ve bağımsızlığını garanti eden 23 Temmuz 1962 Cenevre Anlaşmasını imzaladı (TCT, 1962b). Bu karardaki en önemli faktörlerden biri ise, Tayland'ın, diğer SEATO ülkelerinin görüşlerinden bağımsız olarak, ABD'nin komünist güçlerin tüm Laos'u ele geçirmesine izin vermeyeceğine olan yeni güveni oldu.

1964'e gelindiğinde ise SEATO, çoğu Taylandlı lider için büyük ölçüde bir anakronizm haline dönüşmüştü. Ancak, Fransızların komünist Çin'i tanıması ve Fransız başkan De Gaulle'un Güney Vietnam'ı etkisiz hale getirme planı nedeniyle (SEATO, 1964, s.1), bu SEATO'yu kamuoyuna karşı destekleme politikası izlemeye devam ettiler. Tayland'ın görüşü, 1964 Nisan ayında Manila'daki SEATO Bakanlar Konseyi toplantısında Dışişleri Bakanı Thanat tarafından açıklıkla dile getirilmiştir. Laos'un komünist baskı karşısında tarafsızlığını korumaya çalışma deneyimine atıfta bulunan Thanat, Güney Vietnam'a aynı türden bir düzenlemenin uygulanmasının, "bu ülkeyi elleri ve ayakları bağlı olarak kuzey saldırganlarına teslim etmekle eşdeğer olacağını" belirtti. De Gaulle'un, Güney Vietnam'ı etkisiz hale getirme önerisine açıkça atıfta bulunan Thanat, "Ulusların, özellikle de daha küçük olanların, uluslararası satranç tahtasında piyonlar olarak yukarı ve aşağı hareket edebilecekleri zaman çoktan geçti. Tayland kendi kaderiyle ilgili kararların başkaları tarafından verilmesini kabul etmeye istekli değil ve benzer muamelenin başkalarına da uygulanmasını kabul etmeyecektir" demiştir (SEATO, 1964, s.2).

SEATO ile ilgili hayal kırıklığına ve güneydoğu Asya'ya karşı devam eden komünist baskıya rağmen Tayland hükümeti, ABD'nin, bölgenin Çin'in nüfuz alanına girmesini önleme kabiliyetine ve kararlılığına olan güvenini korumaya devam etti. Taylandlı liderler, ABD'nin gücünü ve nüfuzunu, komünistlerin Laos ve Güney Vietnam üzerindeki kontrolünü reddetmek için kullanırsa, güneydoğu Asya'nın diğer uluslarının özgürlüklerini ve bağımsızlıklarını muhafaza etme şansının yüksek olduğuna inanmaktaydı. Öte yandan bu liderler, 1960-61'de Laos'ta olduğu gibi, ABD bu bölgede zayıflık gösterirse, Asya'daki komünist güçler durumdan tam anlamıyla yararlanacağı ve Tayland hükümeti ile beraber bölgedeki tüm ülkeleri kendi egemenliği altına alacağı endişesini taşımaya devam etmiştir (Nuechterlein, 1964).

1964 tarihinde Tayland, ciddi bir iç veya dış güvenlik tehdidiyle karşı karşıya değildi. Bununla birlikte, bir dizi ciddi dahili güvenlik açıklarına sahipti ve gelecekteki güvenliği, Laos'taki olaylara önemli ölçüde bağlı olacaktı. Tay-

land'ın bu güvenlik tehdidini karşılama çabalarını durdurmak için tasarlanmış üç aşamalı bir yardım programı ABD tarafından benimsenmişti. Bu destek, Tayland hükümetine ülke insanlarının bağlılığını kazanmaya yönelik siyasi kalkınma projelerini, ekonomik kırılanlıkları azaltmak için hızlandırılmış sosyo-ekonomik yardımı ile beraber paramiliter ve askeri güçleri iyileştirmek için önleyici güvenlik önlemlerini içermektedir (DOS, 1962).

SEATO paktı, kendi içerisinde bir birlik oluşturamadığı için komünist istilaya karşı etkili olamamıştır. Bu durum ise 1960/61 tarihli Laos krizi esnasında daha da görünür hale gelmiştir (Tribune, 1960). Bu krizde paktı oluşturan devletler, kendi içlerindeki meseleye dair çözüm üretme farklılıklarından dolayı etkin bir birlik oluşturarak cevap verememişlerdir (Kochavi, 2002, s.117). Esasen bu durum, SEATO antlaşmasının meydana getirdiği bir sorundu. Zira SEATO üyeleri açık bir komünist saldırının bulunmadığı durumlarda, sadece istişarede bulunmayı kabul etmişlerdir. Laos krizinde ise Pathet Lao, Laos'un başkentinde bulunan Vientiane Hükümeti'ne karşı Vietnamlı komünistler tarafından desteklenen saldırılar düzenlemiştir (Tribune, 1960), buna karşın SEATO bir pakt olarak etkili bir şekilde cevap verememiştir. Zira üye devletler ve özellikle ABD, İngiltere ve Fransa, Laos'taki komünist saldırıları engelleme konusunda siyasi çatışma yaşamışlardır. Bu çatışma ise üye devletlerin Laos krizinde etkin bir birliktelik oluşturamamasına neden oldu (CM, 1969). Bu nedenle istişare sistemi devreye konularak, ittifak taahhütleri çerçevesinde 1961/62 tarihli Cenevre Konferansı düzenlenerek Laos'un taraf-sızlaştırılması daha uygun görüldü.

SEATO'nun, Tayland ve Filipinler'in istekleri doğrultusunda destek olması ve komünist saldırılara karşı önlem alması gerekiyordu. Ancak 1968'de Richard Nixon'ın ABD Başkanı seçilmesi ile ABD'nin bölgede takip ettiği politikalarda sert bir değişim yaşandı. Zira Nixon, SEATO'nun teşkil edilmesinin en önemli nedenlerinden birisi olan Çin ile uzlaşma konusunda girişimlerde bulunması, Tayland'ın ABD himayesine olan umutlarına darbe vurmuş oluyordu (TCT, 1970). Tayland için SEATO vazgeçilmezdi. Zira hem stratejikti, hem de güneydoğu Asya'da hâlihazırda devam eden ABD desteğinin ve ilgisinin en açık kanıtıydı. Ancak Çin ziyareti sonrasında Nixon, Tayland'ın Asya komünizminin varlığına uyum sağlaması gerektiğini, bu nedenle de kendi dış politikasını yeniden düzenleme mecburiyetini dile getirmeye başladı (Salmon, 1972).

Harita 1. Güneydoğu Asya'da ABD askeri komuta karakollarından bazıları ve ABD birlikleri ve Vietnam Komünistleri tarafından kullanılan yollar (VVC, 2021)

Savaş Sonrası Yeni Dönem

ABD'nin Vietnam'da hiç beklemediği bir şekilde yenilerek çekilmesinden sonra, SEATO'nun mevcudiyet sorunu ortaya çıkmıştır. Bu durum ise Tayland'a Vietnam savaşı sonrasında ortaya çıkan bölgesel yeni dengeye adaptasyon sağlama fırsatı sundu. Bu şekilde Tayland, kendisine yeni bir dış politika belirlemek zorunda kalmıştır. İlk adımı ise Tayland Dışişleri Bakanı olan Thanat Khoman attı. Khoman, 25 Mart 1969'da Çin ile ilişkilerini daha düzeyli bir seviyeye çıkarma konusunda diyalog çağrısı yaptı. Böylece Tayland, kendi topraklarından ABD askerlerinin çekilmesi talebinde bulundu. Ancak Khoman, yine de SEATO'dan vaz geçmek istememiştir. Bu nedenle SEATO'nun yeni bir siyasi amaç ile dönüşüm sağlaması fikrini savunmaya başlamıştır (Nairn, 1968, s.17). Khoman, Bangkok'ta Mayıs 1969'da yapılan SEATO Konsey görüşmelerinde, SEATO'nun yeni bir siyasi forum oluşturması teklifinde de bulunmuştur (DailyIllini, 1969).

Ancak, bu durum fazla devam etmemiş, Thanom Kittikachorn liderliğindeki Tayland Silahlı Kuvvetleri 17 Kasım 1971'de darbe ile yönetimi ele geçirmiştir. Askeri cuntanın ilk işi ise, esnek bir dış politika yürüten Thanat

Khoman'ın bakan olarak vazifesini sürdürmesini engellemek olmuştur (TCT, 1971). Bu durum ise Tayland dış politikasının askeri yönetim tarafından yeniden şekillendirilmesini sağlamıştır. ABD Başkanı Nixon'ın 21-28 Şubat 1972'de Çin'e ziyaret gerçekleştirmesiyle Tayland askeri yönetimi, SEATO paketi çerçevesinde ABD'nin Tayland'a sağladığı güvencenin yeniden değerlendirilmesi için başvurdu. Bu durum ile alakalı ABD Başkanı Nixon'ın özel temsilcisi olan Marshall Green, bölgeye gitti (TCT, 1972a). Bu sayede 6 Mart 1962 tarihinde yapılan Rusk-Thanat Anlaşması yeniden değerlendirilmeye alınmıştır. Ancak ABD, bölgesel politikalarında değişikliğe gitmişti ve 27 Ocak 1973 tarihinde imzalanan Paris Anlaşması ile de Vietnam'dan çekilmişti. Tayland ise böyle bir durumda SEATO'ya ihtiyacının daha da arttığını değerlendirmiştir (TCT, 1972b).

ABD'nin bölgeden çekilme kararı alması ile birlikte, Avustralya ve Yeni Zelanda'dan, SEATO'nun feshi için açıklamalar gelmeye başladı. Her iki devlet başkanı da Çin ile yakın ilişkilerin kurulması gerektiği inancını taşıyordu (TCT, 1973). SEATO'nun varlığını devam ettirmesi konusunda Tayland'ın endişesi bulunuyordu. Bu nedenle bazı düzenlemeler yolu ile Thanom Kittikachorn, ittifakın komünist yayılcılık ve saldırılara karşı aktif bir şekilde kullanılabileceği umudunu taşıdığını belirtmiştir. 1974'te SEATO Senato toplantısında, ABD askeri güçlerinin bölgedeki konumlarının devam ettirmesi için üye ülkeler tarafından açık bir çağrıda bulunulmuştur (TCT, 1974). Ancak bu çağrı ABD politikalarında herhangi bir değişime neden olmamıştır.

Tayland ve SEATO'da Belirsizlik

Tayland Başbakanı Sanya Thamasak için, Laos'ta otuz bin Kuzey Vietnam ordusu askerin bulunmasının Tayland üzerinde oluşturduğu tehdit, Tayland'ın SEATO'ya olan ihtiyacını arttırıyordu. 1974'te dönemin Tayland Dışişleri Bakanı Chaphan Isailangkun Na Ayuthaya, bölgede uzun süreden beri devam eden belirsizlik sebebiyle SEATO'nun Tayland için vazgeçilemez olduğunu belirtti. Ancak, bölgedeki durum komünistler lehine değişmekteydi. Bu nedenle Tayland yönetimi, Vietnam komünistlerine ve SEATO'ya yönelik tutumları konusunda yeni politikalar geliştirmeye zorlandı. ABD, Vietnam'da yenilerek çekilmişti. Avusturalya ve Yeni Zelanda, Çin ile ilişkilerini geliştirmek için fırsat kolluyorlardı. İngiltere ve Fransa, SEATO'nun teşkilin-

den itibaren birçok girişimi engelleyerek, paktın pasif kalmasına neden olmuşlardı ve pakta karşı yürüttükleri açık muhalefetlerini gizlemiyorlardı. Bu nedenle de Tayland yönetimi, bölgede bağımsız bir dış politika takip edeceklerini duyurduğunda, SEATO'da dönüm noktasına ulaşılmış oldu. 19 Mart 1975'te Başbakan Kukrit Pramoj, Tayland hükümetinin Çin Halk Cumhuriyeti ile normal diplomatik ilişkiler kurulacağını ve bölge dışı yabancı güçlerin Tayland'dan geri çekilmesine yönelik gerekli girişimlerin bir yıl içerisinde yapılacağını duyurmuştu (Chopra, 1975, s.1460).

Bununla birlikte Kukrit, Tayland yönetiminin, Kuzey Vietnam ile yapıcı ilişkiler geliştirme isteğinden de bahsetmiştir. Zira Tayland, ABD askerlerinin ülkelerinden geri çekilmesini sağlamak konusunda adımlar atarak, Kuzey Vietnam'ın en temel taleplerinden birini kabul etmiş bulunuyordu. Bu suretle Tayland yönetimi, 5 Mayıs 1975'te ABD kuvvetlerinin kısmi geri çekilmesi konusunda ilk anlaşmayı imzalamıştı (Tribune, 1975). Bu anlaşmaya binaen 20 Mart 1976 tarihi, geriye kalan son Amerikan kuvvetlerinin geri çekilme tarihi olarak tespit edilmiştir.

Temel dış politika değişiklikleri ile birlikte komünist dünya ile uyumlu bir şekilde varlığını sürdürme durumu, SEATO'nun ortadan kalkmasının zaruriyetini de ortaya koymuştur. Bunu anlayan Tayland yönetimi, hızlı bir şekilde bölge ülkeleri ile ilişkilerini geliştirmeye başladı. Öncelikle, 18 Nisan 1975'de Kampuçya Ulusal Birliği hükümeti resmen tanındı (Tribune, 1975). 30 Nisan'da Kukrit, Güney Vietnam'daki Geçici Devrimci Hükümeti tanıdıklarını ilan etti. Tüm bu gelişmeler ise ABD tepkisine neden oldu. ABD Büyükelçisi Anand Panyarachun, ABD'nin bölgede yenilgiye uğraması karşısında Tayland'a karşı yaşadıkları hayal kırıklığından yakınıyordu. Ayrıca, Tayland'ın kendini savunma ve kendi düzenini sağlama sorumluluğunu artık kendisinin yerine getirmesinin gerektiğini de açıkça ifade etti. ABD elçisi ayrıca, mevcut durum karşısında ABD'nin artık bölgede barış garantisi olamayacağını, bu şekilde komünizmin yayılmasını da önleyemeyeceğini ifade etmiştir (Buszynski, 1981).

Tayland'ın attığı bu adımlar komünist ülkeler tarafından da karşılık buldu. İlk olarak 16-19 Mayıs 1975 tarihleri arasında, Güney Vietnam Geçici Devrimci Hükümeti heyeti Bangkok'u ziyaret etmiştir (TCT, 1975d). Devam eden süreçte ise 21-29 Mayıs 1975 tarihleri arasında Kuzey Vietnam Dışişleri Bakan Yardımcısı Phan Hien Tayland'ı ziyaret etti (TCT, 1975a). Kuzey Viet-

nam heyeti, Tayland'da bulunan ABD kuvvetlerinin durumu hakkında endişeli olduklarını ifade ettiler. İki ülke arasında diplomatik ilişkilerin kurulması ve gelişmesi, ABD askerlerinin bölgeden tamamen geri çekilmesi şartına bağlandı. Kuzey Vietnam, bu konuda herhangi bir esneklik göstermemiştir. Tayland yönetimi ise ABD ile 5 Mayıs'ta yapılan geri çekilme anlaşmasını bir teminat olarak göstermiştir. Bu şekilde, Vietnamlı komünistlerin üzerinde en çok ısrar ettikleri talepler karşılanmış oldu. Tayland Başbakanı Kukrit, Kuzey Vietnam heyetinin son derece anlayışlı ve kendilerini dinlemeye istekli olduğunu belirtti. Bu sayede, Güney Vietnam'ın çöküşünden kaynaklanan kritik belirsizlik de aşılmış oldu. Bununla birlikte Tayland kendi içerisindeki korku ile yüzleşmiş ve komünist komşularıyla iyi ilişkilere dayanan bir dış politika geliştirebileceğini de görmüştür. Ayrıca, Vietnamlı komünistlerin oluşturdıkları tehdit de en aza indirilmiş oldu (Buszynski, 1981).

Taylandlı liderler, kendi güvenliklerinin, tamamen güvenilirliği şüpheli hale gelmiş bir Amerikan taahhüdü ile Manila Paktının sembolize ettiği büyük güçlerle olan ilişkilerine bağlı olması gerekmediğini anladılar. Bununla birlikte Çin ile ilişki kurmakta pek kolay değildi. Kukrit, diplomatik ilişkiler kurmak amacıyla, beraberindeki 39 kişilik heyetle 30 Haziran - 4 Temmuz 1975 tarihleri arasında Pekin'i ziyaret etti. Bu şekilde ilk diplomatik ilişkiler tesis edildi (TCT, 1975c).

SEATO'nun Çöküşü ve Tayland

Tüm bu olumsuz gelişmelerden sonra Tayland, SEATO'yu yürürlükten kaldırma konusu ile yüzleşmeye ve bölge devletleri tarafından açıkça yapılan baskılara boyun eğmek zorunda kalmıştır. Başlangıç döneminden farklı olarak mevcut durumda bu pakt, sadece Vietnamlı komünistler ile tesis edilmeye çalışılan diplomatik ilişkilerde kötü bir imaj ve Amerikan himayesinin bölgedeki son sembolü haline dönüşmüştür. SEATO'nun feshi ile alakalı karar, Kukrit'in 22-24 Temmuz 1975 tarihleri arasındaki Manila ziyareti esnasında alındı. Kukrit, Manila ziyaretinin amacının SEATO hakkında konuşmak olduğunu belirterek, organizasyonun bir süredir boşta kalmasından dolayı SEATO müttefikleriyle, SEATO'nun rolü hakkında konuşmanın gerekliliğini belirtmiştir (TCT, 1975b).

24 Temmuz 1975 tarihinde düzenlenen liderler toplantısında ortak bir tebliğ yayınlandı. Bu tebliğe göre SEATO'nun mevcut durumunda, bölge ülkelerinin güneydoğu Asya'da ortaya çıkan bu yeni konjonktüre uyum sağlanması amacıyla, paktın aşamalı olarak etkisiz hale getirilmesi zorunluluğu değerlendirilmiştir. Bu sayede SEATO'yu ortadan kaldırmakla mevcut bölgesel ve küresel statükoya uyum sağlama adına atılması gereken adımlar değerlendirilmiştir. 24 Eylül 1975'te ABD'nin New York'taki Birleşmiş Milletler misyonunda gerçekleştirilen Yirminci Konsey toplantısında mevcut durum değerlendirildi (TCT, 1975b). SEATO Konseyi, basit bir dille değişen koşullar karşısında paktın sona ermesi gerektiğine karar vermiştir. Bu karar, oybirliğiyle tüm üyeler tarafından alınmıştır. SEATO Konsey Temsilcileri'nin son toplantısı ise 22 Haziran 1977'de yapılmıştır. Bu son toplantıya tüm mevcut üyeler temsilcileriyle iştirak etmiştir. SEATO, resmi olarak 30 Haziran 1977'de lağvedilmiştir (TCT, 1977).

SEATO'nun korumasına en fazla ihtiyaç duyan devlet, şüphesiz Tayland'dı. Tayland, SEATO paktının koruması altına girmesiyle birlikte, bölgedeki komünist tehdide karşı bu paktın sağladığı güvenceyi kullanmak istemiştir. Ancak, SEATO içerisinde bulunan siyasi birliğin bir türlü sağlanamaması ve çatışan politikalar, özellikle de ABD'nin Vietnam'a tek taraflı müdahale etmesi ile birlikte mevcut konjonktürün değişmesi, Tayland'ın bu paktta aradığını bulamamasına neden olmuştur.

Pakt konusunda çatışan politikalar ve fikirler, kuruluşundan feshine kadar her zaman görülmüştür. Filipinler devlet başkanı Magsaysay için SEATO, Asya ülkeleri arasında daha fazla işbirliğine dönüşecek bir adım olarak değerlendirilmişti (Dingman, 1989, s.475). Ancak Avustralya'nın SEATO konusundaki fikri, paktın "uluslararası bir sirk" olduğuydu (Tribune, 1966). Buna karşın resmi seviyede pakttan umut edici beklentiler de olmuştur. Dönemin Avustralya Dışişleri bakanı R.G. Casey için ilk dönemlerde SEATO paktını "bölgesel bir sigorta" olarak değerlendirilmiştir (TMB, 1954).

Tayland için SEATO, kuruluş aşamasında açık bir şekilde ifade ettiği taahhütleri gerçekleştirilememiştir. Bölgesel hükümetlerin komünist saldırılara karşı savunulması konusunda başarı gösterilememiştir. Çatışan fikirler ve çıkarlar peşinde koşan üye devletleri bir araya getirmedeki başarısızlığı nedeniyle zaman içerisinde faydadan çok, bölgesel anlamda Tayland'a zararı olan bir güvenlik teşkilatı haline dönüşmüştür. 1970'lerde artık SEATO, dışsız bir

kaplan (TCT, 1974), bazı üye ülkeler için ise SEATO, sadece “kâğıt bir kaplan” olarak değerlendirilmiştir (Daily Illini, 1969).

Sonuç

19. yüzyılda bağımsızlığını koruyan tek Güneydoğu Asya ülkesi olan Tayland’a göre, öngörülebilir gelecekte Asya siyasetinde belirleyici faktör, ABD’nin gücü ve bu gücü, yeniden dirilen ve saldırgan bir hale gelen Çin’i kontrol altına almak için kullanma politikasıydı. ABD, komünizm ve Çin sorunuyla başa çıkmada sağlam bir politika takip ederse, Taylandlılar, Rusların ABD’nin sertliği nedeniyle Avrupa’da geri adım attıkları gibi, Çinlilerin Asya’daki saldırgan politikalarını değiştirmeye zorlanacağına inanıyorlardı. Diğer birçok Asya halkı için olduğu gibi, Tayland için de temel soru, ABD’nin, Çin ve komünizm saldırganlığına karşı dayanma konusunda kararlı olmayı kendi çıkarlarına göre uygun bulup bulmayacağıydı. ABD ile ittifakla birlikte Tayland hükümeti, güçlü müttefiki olan ABD’nin, güneydoğu Asya’daki sorumluluklarından vazgeçmeyeceğine dair tam bir kanaat sahibiydi.

SEATO çatısı altında ABD-Tayland ittifakı, Washington’un Tayland’ı mağlup ülke statüsünden korumaya başladığı II. Dünya Savaşı’nın sonuna kadar gitmektedir. İngiltere, savaş sırasında başlangıçta Japonya’nın yanında yer alan Tayland’dan çok sayıda talepte bulunurken, ABD, Tayland’ın savaş zamanlarında üniter bir devlet olmadığını savunmuştur. Çünkü birkaç iç özgürlükçü Tay Hareketi, müttefik güçleri Japonlara karşı desteklemişti. İttifak, Soğuk Savaş’ın yoğunlaşmasına kadar, önce Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı’nı oluşturan 1954 Manila Paktı ve devamında ise Tayland Dışişleri Bakanı Thanat Khoman ve ABD Dışişleri Bakanı Dean Rusk arasında imzalanan 1962 tarihli antlaşmaya kadar uzanmaktadır. Thanat-Rusk anlaşmasında, Tayland’ın komünist istilaya karşı ABD tarafından korunacağı belirtilmiştir. Bu anlaşma sonucunda hem ABD, hem de Dünya Bankası tarafından desteklenen çeşitli yardım ve altyapı oluşturma programları da düzenlenmiştir.

Bu dönemde özel sektörden gelen yatırım da görülmüştür. Bu yatırımları artırmak için, iki ülke 1966’da ABD vatandaşlarına yabancı yatırım için mevcut koşulların kısıtlayıcı olduğu krallıkta iş yapma ayrıcalıkları veren Dostluk ve Ekonomik İlişkiler Anlaşması imzaladı. Özellikle bu anlaşma, ABD’de

veya Tayland'da bulunan Amerikan vatandaşlarının ve işletmelerinin çoğunluk hissesini sürdürmelerine veya Tayland'da tamamen kendi şirketlerine sahip olmalarına ve böylece bir Tayland vatandaşı ile hukuki olarak aynı hak ve seviyede iş yapmalarına izin vermektedir (TLF, 1966).

ABD'nin politika değiştirerek Çin ile ilişkilerini geliştirmeye başlaması Tayland dış politikasının da dönüm noktasını teşkil etmiştir. Zira Tayland, bu şekilde komünist tehdide karşı artık ABD desteğini sağlayamayacağını anlamıştır. Bununla beraber bölge devletlerinin Tayland'ı bir ABD uydusu olarak telakki etmeleri ve Tayland'a karşı düşmanca bir tavır takınmalarının gerekçesi olarak, bu açık ABD desteği görülmüştür. Tayland, artık SEATO'dan rahatsız olmaya başlamıştı. Çünkü tüm umutlarını bağladığı süper güç ABD, Vietnam'da komünistler tarafından ağır bir yenilgiye uğratılmıştı. Bu şekilde Taylandlı liderler tarafından hızlı bir şekilde kendi dış politikaları revize edildi. Komünist dünya ve komşuları ile birlikte barışçıl bir şekilde beraber yaşama zorunluluğu ve tehdidi en aza indirme kaygısı, Tayland hükümetinin komünist komşuları ve Çin ile olan ilişkilerinin geliştirilmesinde temel faktörler olmuştur.

SEATO, Tayland için sadece bir kâğıt kaplan olduğu konusunda tam kanaat hasıl olana kadar hep umut vadeden bir pakt görünümündeydi. Tayland esasen, SEATO'nun kendisini koruma taahhütlerinden ziyade, ABD'nin gücünden daha fazla etkilenmiştir. Bu nedenle SEATO'dan daha çok Thanat-Rusk Anlaşmasının etkili olduğu söylenebilir. Pakt süresi boyunca Tayland'ın pakta olan inancı her daim sınıanmıştır. SEATO üye devletlerinin birbiri ile değişen ve çatışan talepleri ve bölgesel politikalarındaki fırsatçılıkları, Tayland'ın ABD'ye daha fazla yakınlaşmasının temel nedenini oluşturmuştur. Tayland için esasında SEATO, ABD anlamına gelmekteydi. Zira pakt üyesi diğer devletlerin, bölgede bir savaşa katılma gibi niyetleri bulunmaktaydı. 1975 tarihine gelindiğinde ise ABD yenilgisi ile bölgesel konjonktür artık değişmişti. Özetle, Tayland'ın toprak bütünlüğünü güvence altına alan ve herhangi bir saldırı karşısında korumayı taahhüt eden SEATO da, mevcut durumun değişmesiyle gereksiz hale gelmiş ve üye devletler tarafından ortadan kaldırılmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

The Status of Thailand in The Southeast Asia Treaty Organization (SEATO)

*

Süleyman Temiz
Iğdır University

During the Cold War, Communist encroachment throughout Asia caused many Southeast Asian countries, including Thailand, to seek global and regional foreign policy alliances, resulting in the formation of the Southeast Asian Treaty Organization, under the auspices of the US. All of its members had different expectations and goals regarding membership, which undermined its effectiveness. The US sought to prevent the domino effect of a Communist cascade throughout the developing world, and its containment policy demanded active local participation. Thailand was particularly concerned about potential invasion from the PRC, and it became a bastion of US influence during the Vietnam War (1955-1975), but Southeast Asian Treaty Organization member states followed different policies regarding participation in the Organization.

Almost all of the pact members had different expectations and goals regarding membership. This has been one of the biggest factors preventing the pact from working in a healthy way. The main state of the pact was the US. Because the US was dedicating a special importance to Asia in the fight against communism and considered the abandonment of this region without any struggle as politically unacceptable. For this reason, the US considered the Southeast Asian Treaty Organization to be extremely important in its containment policy in the fight against communism. For this reason, it demanded the participation of the countries of the region to this organization.

This study analyses relevant literature to explore Thailand's expectations from Southeast Asian Treaty Organization and the functioning of the pact. It explores the foundation of the Organization as part of containment under US Secretary of State John Foster Dulles, in the Eisenhower administration, marking the intensification of US interventionism in Asia as the

European colonial authorities withdrew, including the French from Vietnam in 1954. British ambivalence undermined stronger engagement from Australia and New Zealand, while Pakistan and India remained preoccupied with their own affairs, being generally antipathetic to SEATO but of little consequence.

For Dulles the Geneva Conference was dearly taken a very different course from the one he originally intended it should take. In the face of opposition, not only from London and Paris but also from Washington, to his policy of taking a strong stand against concessions in Indo-China, he had to accept the possibility of a negotiated truce. At the same time, he has announced that, truce or no truce, he is determined -to press on with his plan to form a South-East Asian Treaty Organisation on the lines of NATO as a defence against Communist expansion. Though the aim was clear, the means by which it was to be reached were covered in uncertainty (The Advertiser, p.2).

SEATO was signed at Baguio, Philippines on September 8, 1954. Signatories were the Foreign Ministers of the US, Britain, France, New Zealand, Australia, Philippines, Thailand and Pakistan. SEATO was formed shortly after the settlement of the first Indochina war at Geneva (21 July 21 1954) and the division of Vietnam. The US, under the infamous John Foster Dulles, made as a condition for its reluctant acceptance of the Geneva Agreements (which it never signed anyway), the formation of SEATO, which in the words of the late Walter Lippman, well-known US columnist of the time, was "the first instrument in modern times designed to licence international intervention in internal affairs". SEATO, under its "fight against subversion clauses, enables governments to commit troops to Asian counter-revolutionary wars without the prior consent of legislatures (Tribune, 1972, p.6).

After 1945, Thailand watched the bad course in southeast Asia and especially Indochina region and took the measures it deems necessary. The loss of the French to Vietnam at the region has led Thailand to worry that this gap will be filled by China. Therefore, Thailand quickly began to seek allies for itself. The United States was the only non-communist great power that had both interests in Southeast Asia and the military power to protect the region against communist oppression. Thus, obtaining security guarantees for Thailand from the US administration, convincing the US to

use force if possible to secure Laos and Cambodia as non-communist buffer states on Thailand's borders became the primary objective of Thai foreign policy in 1954.

Consequently, the Organization amounted to a US defence guarantee against Communist invasion for Southeast Asian members, providing a legal basis for joint retaliatory attacks, along with a general legal obligation to support US actions throughout the region. The pact did not place any restrictions on potential US military actions, including nuclear capabilities. Thai policy was predicated on obtaining security guarantees from the US, related to securing Laos and Cambodia as non-Communist buffer states on Thailand's borders. However, the eventual withdrawal of the US from Thailand and its disengagement during the 1970s resulted in the collapse of Southeast Asian Treaty Organization, largely due to the lack of internal unity and commitment to the underlying purpose of actively fighting against the Chinese army and its proxies. This was commensurate with the normalization of relations with the newly emerging Communist states in the region, including with China itself. Thus, it was universally concluded by members that South-East Asian Treaty Organisation was no longer needed.

Kaynakça / References

- Ball, W. M. (1954). Political Re-examination of Seato. *International Organization*, 12, 17-25.
- Brodkin, E. I. (1967). United States and to India and Pakistan: The attitudes of the fifties. *International Affairs*, 43(4), 664-677.
- Buszynski, L. (1981). SEATO: Why it survived until 1977 and why it was abolished. *Journal of Southeast Asian Studies*, 12(2), 287-296.
- Chopra, P. (1975). The American connection: Still in demand. *Economic and Political Weekly*, 10(37), 1459-1460.
- CM. (1969). Vague Asian commitments give nixon many options. *Columbia Missourian*, s.13. (10.03.2019) tarihinde <http://cdm.sos.mo.gov/cdm/ref/collection/colmo3/id/126830> adresinden erişildi.
- Daily Illini. (1969). SEATO Council meets amid more criticism. *Daily Illini*, s.10. (11.06.2019) tarihinde <https://idnc.library.illinois.edu/cgi-bin/illinois?a=d&d=DIL19690530.2.42&txq=seato> adresinden erişildi.

- Dingman, R. (1989). John Foster Dulles and the creation of the South-East Asia treaty organization in 1954. *The International History Review*, 11(3), 457-477.
- DOS. (1962). *Paper prepared in the bureau of far eastern affairs*. (23.09.2020) tarihinde Foreign Relations of the United States. <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1961-63v23/d471> adresinden erişildi.
- Frankel, P. (1973). Avustralia and Seato. *The Canberra Times*, s.2. (11.05.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/110740123> adresinden erişildi.
- FRUS. (1952-1954). 12, s.58-761, 776-778. (13.03.2019) tarihinde https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1952-54v12p1/pg_761 adresinden erişildi.
- FRUS. (1954). President Eisenhower to Prime Minister Churchill. *Foreign Relations of the United States*, VI, s.693-1138. (30.06.2019) tarihinde http://images.library.wisc.edu/FRUS/EFacs/1952-54v06p1/reference/frus_1952_54v06_p1.i0010.pdf adresinden erişildi.
- FRUS. (1954). The ambassador in India (Allen) to the Department of State. *Foreign Relations of the United States*, s.1633-1817. (11.06.2019) tarihinde http://images.library.wisc.edu/FRUS/EFacs2/1952-54v11p2/reference/frus_1952_54v11p2.i0006.pdf adresinden erişildi.
- FRUS. (1954). US Policy Towards Europe-Post EDC. *Foreign Relations of the United States*, s.1114-1542. (12.05.2019) tarihinde http://images.library.wisc.edu/FRUS/EFacs2/1952-54v05p2/reference/frus_1952_54v05p2.i0011.pdf adresinden erişildi.
- Kochavi, N. (2002). Limited accommodation, perpetuated conflict: Kennedy, China, and the laos crisis, 1961-1963. *Diplomatic History*, 26(1), 95-135.
- Leifer, M. (1995). *Dictionary of the modern politics of South-East Asia*. London, UK: Routledge.
- LGLL. (1954). *Southeast Asia Collective Defense Treaty (Manila Pact)*. (23.09.2020) tarihinde Lillian Goldman Law Library: https://avalon.law.yale.edu/20th_century/usmu003.asp adresinden erişildi.
- MFAT. (1962). *Thailand, Foreign affairs bulletin, February-March*. Bangkok: Information Department, Ministry of Foreign Affairs.
- MFAT. (1964). *Thailand's Ministry of foreign affairs special publication*. Bangkok: Thailand's Ministry of Foreign Affairs.
- Milner, A. (2014). Afterword: ASEAN in our national imagination. S. P. Wood, & B. He içinde, *The Australia-ASEAN dialogue : tracing 40 years of partnership* (s.225-234). New York, USA: Palgrave and Macmillan .
- Modelski, G. (1964). *SEATO: Six studies*. University of British Columbia for the Australian National University.

- Nairn, R. C. (1968). SEATO: A critique. *Pacific Affairs*, 41(1), 5-18.
- Northern Star. (1954). American position in SEATO. (09.05.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/225820441> adresinden erişildi.
- Nuechterlein, D. E. (1964). Thailand and Seato: A ten-year appraisal. *Asian Survey*, 4(12), 1174-1181.
- Paul, E. (2010). *Obstacles to democratization in Southeast Asia - A study of the nation state, regional and global order*. Hampshire, UK: Palgrave Macmillan.
- Salmon, M. (1972). Beyond Nixon's China Visit. *Tribune*, s.3. (23.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/237867197> adresinden erişildi.
- Schechner, R. (1960). Seato-Southeast asia's Bulwark Against Communism. *The Armored Sentinel*, s. 3. (16.05.2019) tarihinde <https://texashistory.unt.edu/ark:/67531/metaph254639/m1/3/zoom/print/?q=seato&resolution=2&lat=7846.984206907895&lon=865.6381100258425> adresinden erişildi.
- SEATO. (1964). *SEATO council meeting scope paper*. Manila. (23.09.2020) tarihinde https://www.nas.gov.sg/archivesonline/private_records/Flipviewer/prism_publish/9/921b0091-6e16-11e4-859c-0050568939ad-4_008/web/html5/index.html?launchlogo=tablet/PrivateRecords_brandingLogo.png&pn=1 adresinden erişildi.
- TCT. (1955). Prelude to Banoeng. *The Canberra Times*, s.2. (23.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/91196804> adresinden erişildi.
- TCT. (1960). Talks By Govt. to Laos Rebels. *The Canberra Times*, s. 1. (23.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/137121144> adresinden erişildi.
- TCT. (1961a). Kennedy Reported Ready For Showdown On Laos. *The Canberra Times*, s.1. (21.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/103116885> adresinden erişildi.
- TCT. (1961b). Strong Aust. SEATO Delegation. *The canberra times*, s.1. (22.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/103116315> adresinden erişildi.
- TCT. (1961c). Sudden Reversal in Attitude To US - Cuba Ready For Talks on Tension. *The Canberra Times*, s. 23. (02.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/133978561> adresinden erişildi.
- TCT. (1961d). Thai SEATO Threat. *The Canberra Times*, s.3. (21.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/105856885> adresinden erişildi.
- TCT. (1961e). Tough Statement to SEATO Meeting - Stern Warning By UK Laos. *The Canberra Times*, s.1. (23.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/103117505> adresinden erişildi.
- TCT. (1962a). Cautious Peace Prospect in Laos. *The Canberra Times*, s.2. (23.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/130577595> adresinden erişildi.

- TCT. (1962b). Laos Reborn to Neutrality. *The Canberra Times*, s.3. (24.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/131728150> adresinden erişildi.
- TCT. (1962c). Peace Calls on Temple. *The Canberra Times*. (21.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/131726042> adresinden erişildi.
- TCT. (1962d). Thailan Sees Distant Cloud in the Future. *The Canberra Times*, s.2. (21.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/104925388> adresinden erişildi.
- TCT. (1962e). Thailand Appeals for Help of SEATO. *The Canberra Times*, s.1. (24.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/130575151> adresinden erişildi.
- TCT. (1962f). US Troops Ready to land in Thailand. *The Canberra Times*, s.1. (23.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/130574870> adresinden erişildi.
- TCT. (1964). SEATO Unamity Not Needed: Gorton. *The Canberra Times*, s.9. (24.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/104279091> adresinden erişildi.
- TCT. (1970). SEATO Meeting a Fiasco. *The Canberra Times*, s.8. (14.06.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/110330518> adresinden erişildi.
- TCT. (1971). Army forms new government in Thailand. *The Canberra Times*, s.1. (12.06.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/110688681> adresinden erişildi.
- TCT. (1972a). Envoy Assures on China Policy. *The Canberra Times*, s.1. (07.06.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/102202800/11001421> adresinden erişildi.
- TCT. (1972b). Vietnam Agreement. *The Canberra Times*, s.5. (03.06.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/102010295> adresinden erişildi.
- TCT. (1973). To Stay in SEATO. *The Canberra Times*. (22.07.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/110703685> adresinden erişildi.
- TCT. (1974). SEATO: Facing The Hard Reality. *The Canberra Times*, s.2. (12.06.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/136992203> adresinden erişildi.
- TCT. (1975a). Hanoi, Thailand Talks. *The Canberra Times*. (17.06.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/110639008> adresinden erişildi.
- TCT. (1975b). SEATO To Be Phased Out. *The Canberra Times*, s.6. (18.10.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/110649112> adresinden erişildi.
- TCT. (1975c). Thailand. *The Canberra Times*, s.5. (23.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/110643449> adresinden erişildi.

- TCT. (1975d). Thailand Calls for US withdrawal. *The Canberra Times*, s.1. (11.10.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/110638324> adresinden erişildi.
- TCT. (1977). SEATO comes to an end. *The Canberra Times*, s.5. (14.10.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/110852782> adresinden erişildi.
- Temiz, S. (2019). Kâğıt Kaplan- Zayıf Bir Pakt Olarak Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı (Seato) Ve Bölgesel Siyasi Etkileri. *SBAD - Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 285-302.
- The Advertiser. (1954). *Mr. Dulles's Defence Plan*. (02.08.2021) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/48129904> adresinden erişildi.
- TLF. (1966). Treaty of Amity and Economic Relations Between the Kingdom of Thailand and the United States of America. (23.09.2020) tarihinde Thailand Law Forum: <http://www.thailawforum.com/database1/amity2.html> adresinden erişildi.
- TMB. (1954). Casey On Real Purpose Of SEATO. *The Morning Bulletin*, s.1. (23.09.2020) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/57324372> adresinden erişildi.
- Tribune. (1960). Laos headache for SEATO. *Tribune*, s.4. (03.10.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/236740007> adresinden erişildi.
- Tribune. (1966). Rusk Says it: Plenty of Room for More Troops. *Tribune*, s.2. (20.10.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/236351416> adresinden erişildi.
- Tribune. (1972). SEATO Today. *Tribune*, s.6. (18.05.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/237867122> adresinden erişildi.
- Tribune. (1975). Phnom Penh Falls -Cambodia Free! *Tribune*, s.5. (11.10.2019) tarihinde <https://trove.nla.gov.au/newspaper/article/236920698> adresinden erişildi.
- VWC. (2021). *Vietnam War Commemoration*. (05.07.2021) tarihinde Map of Vietnam: https://www.vietnamwar50th.com/history_and_legacy/map_of_vietnam/ adresinden erişildi.
- Wood, S. P. (2014). Australia and ASEAN: A Marriage of Convenience. S. P. Wood, & B. He içinde, *The Australia-ASEAN dialogue : Tracing 40 Years of Partnership* (s.13-32). New York, USA: Palgrave Macmillan.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Temiz, S. (2021). Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı'nda (SEATO) Tayland'ın statüsü. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(41), 3794-3824. DOI: 10.26466/opus.912383.